

**II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI KORENİN YENİDEN YAPILANMASI HAKKINDAKİ BİR
ABD BELGESİ ÜZERİNE**

¹M. Ertan GÖKMEN

Özet

Bu makale, Stanford Üniversitesi Hoover Institute Arşivlerindeki resmî Amerika Birleşik Devletleri arşiv belgelerine dayandırılmıştır. Çalışma, Japon İstila Döneminin resmî olarak bitmesini müteakip Amerikan Askerî Hükümetince yürütülen faaliyetlerden eğitim ve kamuoyunun yönlendirilmesi ile ilgili konular üzerine odaklanmıştır. 1945 yılının Eylül ayından itibaren Kore Yarımadasında yeni bir ülke kurulması çabalarına destek veren ABD'nin eğitim ve toplum mühendisliği alanındaki stratejileri II.Dünya Savaşı sonrasında uzunca bir süre devam etmiştir. Amerikalıların çalışmaları Kore halkının toplumsa hafızasında olumlu bir ABD imajı yaratılması bakımından önemlidir.

Anahtar sözcükler: Japon İstilas Dönemi, Güney Kore, Eğitim, Kamuoyu, Hoover Institute Arşivleri

**ACCORDING TO THE USA OFFICIAL ARCHIVES RESTRUCTURING KOREA AFTER
THE 2ND WORLD WAR**

Abstract

This study is based on the official archive documents recorded by Stanford University Hoover Institute Archives. According to the archive document used for this study, American Military Government in Korea has focused on the social activities in Korea, especially education and public information activities, shortly after the Japanese Invasion Period come to an end. The first activities of the Military Government have been proceeded during the following years. These first activities which have been implemented after September 1945 in Korea, have been evaluated positively in Korean society.

Keywords: Japanese Invasion Period, South Korea, Education, Public Information, Hoover Institute Archives

¹ Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü egokmen@ankara.edu.tr

Bu çalışmada, George Fox Mott tarafından hazırlanan ve Amerika Birleşik Devletleri Stanford Üniversitesi Hoover Institute Arşivlerinde yer alan 1 No.'lu Japonya ve Kore'deki gayriaskerî eylemler üzerine hazırlanmış Eylül-Ekim 1945 tarihlerine ait resmî ABD raporları temel alınmıştır². ABD'nin G.Kore'nin siyasî, ekonomik ve sosyal sorunlarıyla ilgili çalışmaları hakkında destekleri, planları ve bazı yönlendirmelerinin incelendiği bu belgede (Mott, 1945: 193) ele alınan sosyal konular bu çalışmanın odağında yer alacaktır³.

Japon İstilasının bitmesini takip eden ilk günlerden itibaren yeni yönetim, Güney Kore'deki siyasî, ekonomik ve sosyal sorunların, ABD tarafından ileri sürülen çözüm önerileri doğrultusunda giderilmesi çalışmalarını hayata geçirir. ABD'nin Kore Yarımadasındaki rakibi ve Kuzey Kore'nin kurulması aşamasındaki en önemli destekçisi SSCB de aynı faaliyetlere 38. paralelin kuzeyinde başlar. 15 Ağustos 1945 yılından önce başlayan bu girişimler, hem ABD hem de SSCB'nin yarımada'nın tek hâkimi olma stratejilerine paralel politikalar geliştirmelerini beraberinde getirmiş, ancak her iki ülkenin de tek başlarına yarımada'daki hakimiyet girişimleri sonuçsuz kalmıştır. Dünya siyaset ve diplomasi sahnesinde bu girişimlerine destek bulamayan her iki ülke, 38. paralelin iki tarafında kendi himayelerindeki hükümetleri destekleme ve ikinci adım olarak da karşı hükümetleri alt etme çabalarına başlamışlardır. Bir başka deyişle, öncelikle ilk plan, "işgal" ettikleri tarafta tam hâkimiyet kurmak ve sistemlerini kabul etmiş bir hükümet yaratmaktır. Bu planın tatbiki ile yarımada'daki diğer hükümeti de kendi yanlarına çekmek, karşı rejimi yıkarak kendi rejimlerine paralel bir yapı kurdurmak, nihaî olarak da yarımada'da "işgal" ettikleri toprakları genişletmek ikincil planlar olarak göze çarpmıştır.

İncelenen belgede eğitim, kamu haberleri ile kamu sağlığı ve refahı konuları ayrı ayrı ele alınmış ve detaylı biçimde G.Kore'nin 1945 yılının Eylül ve Ekim aylarına ait durumu da özetlenmiştir.

² Hoover Institute Archives, Box No: 0004, Accession No: 77103-11.05

³ Bu arşiv belgelerini Stanford Üniversitesi'nde araştırma yaparken bulan ve benimle paylaşarak çalışmalarına destek olan Ankara Üniversitesi D.T.C.F. Japon Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi sayın Doç.Dr.A.Merthan Dündar'a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Buna göre, Kore’de eğitim, en üst düzeyde yönetsel olarak öğretmen seçimi ve eğitimi ile ders kitaplarının hazırlanmasına odaklanmıştır. Eğitim sistemi özel ve devlet okulları olarak üniversite, teknik okullar, ticaret okulları ile ilkokullar olarak şekillenmiştir.

Genel hükümete bağlı olan Eğitim Dairesi, eğitim sisteminin yönetim ve denetimini yedi ayrı daireyle gerçekleştirmekteydi:

1. Okullar: İlkokul ve liseler, öğretmen eğitimi, tıp yüksek okulları, tıp fakülteleri, beden eğitimi, yetişkinler için özel eğitim, müzik ve fen bilimleri ile,
2. Standartlar: teftiş ve sertifikalandırmayla,
3. İşletme yönetimi: Bütçe ve kaynak oluşturma konularıyla,
4. Kültür: din, anıtlar ve sanatla,
5. Ders Kitapları: konu odaklı materyallerle,
6. Refah: eğitim konusunda toplumsal şartlar ve sorunların giderilmesi konularıyla,
7. Meteoroloji: rasathanelerin işletilmesi konularıyla ilgilenmekteydi.

Eğitimle ilgili olarak görevlendirilmiş olan tüm personel, Japon kamu hizmetleri yönetmeliğine göre görev yapıyordu. Üç önemli kamu görevlisi kademesinden ikisi olan *chokunin* ve *sonin*⁴ atamaları Eğitim Dairesinin Askeri Hükümete önerisine bağlıyken, üçüncü kademe olan *hannin* için ise doğrudan atama yapılabiliyordu.

Eğitim Dairesinin bazı özel yetkilere de sahipti. Bunlar;

1. Yeni devlet ve özel ilkokullar, ortaokul ve üstü okullar açmak,
2. Eyaletlerin eğitim müdürlüklerinin önerisiyle ilkokullara *sonin* kademesinde müdür ve öğretmen atamak,
3. Eğitim müdürlüklerinin önerisiyle üst düzey müfettişler atamak,
4. Kademesi *hannin*’den üstteyse, şehirlerin eğitim müdürlüklerine müdürler atamak

⁴ Temmuz 1877’de yürürlüğe girmiş olan Japon devlet memurlarının sınıfsal unvanlarıdır (Röhl, 2005:784).

Her eyaletin eğitim müdürlüklerinin de o eyaletin eğitimle ilgili konularında yetkili oldukları bazı hususlar vardı. Müdürlüklerin merkezî Eğitim Dairesinden aldıkları yetkiyle eğitim konularında sahip oldukları yetkiler şunlardı:

1. İlkokul düzeyinde özel okulların açılmasıyla ilgili karar vermek,
2. Daha önceden var olan bütün okulları yeniden açmak,
3. Müdürlerin önerisiyle ortaokullar için *sonin* kademesi dışında öğretmen atamak,
4. *Hannin* kademesinde ilkokullara öğretmen ve müdür atamak,
5. Eyalet Eğitim Müdürlüklerine müfettiş atamak,
6. *Hannin* kademesinde olmak koşuluyla il ve ilçelere müfettişler atamak.

Kore'deki Askerî Hükümet tarafından 29 Eylül 1945 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren, 6 no'lu Eğitim Talimatnamesine göre, kurallara uygun biçimde başvuru yapılması koşuluyla, özel okulların açılması mümkün olmuştur. Bu başvurular ayrıca, ırksal ve dinsel ayrım içermeyecek, derslerde eğitim dili olarak Korece kullanılacağını belirtecek ve Kore'nin çıkarlarına ters bir müfredat da içermeyeceğini gösterir nitelikte olacaktı. Bu düzenleme ile 1 Ekim 1945 tarihinde ortaokul düzeyinde okullar açılmıştır (Belge s:193) .

Bu talimatname, Korelilerin lehine düzenlemeler içermesi bakımından önemlidir. ABD'nin XXIV. Kolordusunun Kore'ye ayak basmasını müteakip, mümkün olan her yerde ve her kademedeki Japon personel tasfiye edilmiş, Eğitim Dairesinde görevli olan 56 Japon vatandaşından geriye sadece 6 kişi kalmıştır. Bu operasyonun amacı Korelilerin okullardaki müdürlük ve öğretmenlik görevlerini güvence altına almaktır. Daha önceden bu görevlerde bulunan Japonları ve yetkin olmayan Korelilerin bu görevlere seçilmelerini önlemek için atanmalarda askerî istihbaratın onayını alma koşulu getirilmiştir. Boş olan ya da boşaltılan kadrolara atama sorununun çözümü, tamamen Kore Eğitim Komitesine verilmiş, bu tarihte Kim Sung Soo maaşsız olarak Eğitim Müdürü danışmanı olarak görevlendirilmiştir.

Japon İstila Döneminde kullanılan ders kitaplarının yerine, bütün ülkedeki ilkokul ve liselerde Kore dilini öğretmek için yeni yazılmış ders kitaplarının kullanılmasına karar verilmiştir. Okullardaki öğretim planlamaları, yeni şartlara uygun olarak hazırlanmış müfredata göre yapılmıştır. Bu tarihlerde öğretmen açığı sorununa da odaklanıldığı anlaşılmaktadır.

Devlet okullarıyla aynı merkezî denetime bağlı olan özel okullar için de yeterli bir gözetim ve denetim uygulanmıştır. Bunun yanında, Koreliler tarafından da uzun vadeli bir eğitim programı hazırlama faaliyetlerine girişilmiş, yeterli personel yetiştirerek eğitim konusunda finansal kaynak yaratma çalışmalarında da bulunulmuştur.

Basın, kamunun bilgilendirilmesi ve doğru yönlendirilmesi için bu tarihlerde yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Kamuoyu hakkında daha fazla bilgiye sahip olma ve halkın duyarlılıklarının neler olduğunu tespiti için zaman zaman geniş katımlı anket uygulamalarının olduğunu da arşiv belgelerinden öğrenmekteyiz.

Japon İstila Döneminin başladığı 1910 yılından, 1 Mart 1919 tarihine kadar Kore’de yazılı basın kesintiye uğramış ve Korelilerin gazete çıkarması yasaklanmıştır. Koreliler 1 Mart 1919’daki bağımsızlık hareketleri sonrasında sınırlı ve sansürlere maruz kalarak olsa da basın faaliyetleri yapma konusunda Japon Valiliğinden gerekli izinleri almışlardır. Japon birliklerinin Kore’den çekilmelerinden sonra mevcut Kore gazetelerinin yayınlarına devam etmesi yanında, Amerikan Askeri Hükümeti de halkı aydınlatmak için gazeteler kurmuştur. Bu gazeteler, teksir edilerek yerel gazetelere dağıtım yapılmış, aynı teksir nüshaları yerel radyo istasyonlarına da 24 Eylül 1945 tarihi itibarıyla gönderilmiştir. Gazete yayınlarını birçok Korelinin okuma-yazma bilmemesi sebebiyle okuyamamaları ve çok sayıda Korelinin radyosu olmaması nedeniyle Amerikalıların halkı bilgilendirme ve yönlendirme çabaları yetersiz kalmıştır. Ancak bu çabalara Amerikalı yetkililer büyük bir önem vermişlerdir; çünkü uygulamaya koyacakları ülke çapındaki programlar ile Askerî Hükümetin faaliyetleri ve Korelilerin bu faaliyetlerle ilgili sorumluluklarını Korelilere bildirmek Amerikalılar açısından önemliydi.

Amerikalı yetkililer, JODK⁵ radyo istasyonu üzerinden haberleri ve Askerî Hükümetin talimatlarını yaymaya başlamışlardır. “*Your Military Government Hour*” adlı bir program, 6 Ekim tarihinden itibaren JODK’de yayınlanmıştır. Yine aynı tarihte, çok sayıdaki ayrı broşürleri tek bir neşriyat haline getirerek bütün resmi duyurular ve ilanları içeren haftalık 50.000 adetlik baskı sayısı ile bir derleme dergi de yayımlanmaya başlanmıştır.

Chukan Digest gazetesinin haftalık 400.000 baskı ile yayımlanması ve her sayısında ayrı konu içeriklerine yer verilmesi, başyazı, savaş sonrası konuları ele alan köşe yazıları ile konulu karikatürleri içermesi için çalışılmış, bu çalışmalar başarıyla tamamlanmıştır. 20 Ekim tarihinde bu içeriklerle yayımlanan gazetenin 340.000 adeti uçaklarla gökyüzünden halka dağıtılmıştır.

Jinsen⁶’de “*Popular Civilian Daily News*” adlı bir gazete de Askerî Hükümet tarafından desteklenmiş ve 6 Ekim tarihinde ilk sayısını yayınlamıştır. Günlük olarak yayımlanan gazete 15.000 tirajla resmi duyuları yayma işlevi üstlenmiştir.

Kore’deki bu basın faaliyetlerine Askerî Hükümet ya da yerel idareciler tarafından herhangi bir sansür uygulanmamış olsa da kısmen sansür olarak değerlendirilebilecek bazı gönüllü uygulamaların olduğu arşiv belgelerinde yer almaktadır. Kore’yi özgürleştirme ve bağımsız bir ülke kılma girişimlerine engel olacağı endişesiyle, sansür uygulaması çok sınırlı bir ölçüde uygulanmıştır. Resmî arşiv belgelerine göre, bu tarihlerde Kore’de gönüllü çabaları ihlal edecek herhangi bir kayıt olmadığının altı çizilmektedir.

İstihbarat ve Enformasyon Dairesi kamuoyu anketleri yapmış ve beş gezici ekip teşkil ederek çalıştıracağı bir araştırma birimi kurmuştur. Bu ekipler, Amerikan bölgesinin tamamında yerel birimleri ziyaret ederek kamuoyunun nabzını tutmuşlardır. Seul’de oluşturulan anketler, günlük yaklaşık 300 kişiye uygulanmış, ayrıca oluşturulan ekipler Kore gazete ve dergilerini inceleyerek kamuoyunun anlık görüşlerini değerlendirmeye almışlardır.

⁵ JODK (Kyeongseong Broadcasting Corporation) Kore’nin ilk kablosuz yayın yapan kurumudur. 30 Kasım 1926 tarihinde yayınına başlamıştır.

⁶ Japon İstila Döneminde bugünkü İnchon şehrine verilen ad.

Kamuoyu anketleri, aşağıdaki konularla ilgili olarak Kore halkının düşüncelerini ortaya çıkarmıştır:

1. Japon memurların Askerî Hükümete danışman olarak korunması,
2. Geçici hükümetin Chungking'e geri dönmesi,
3. Fiyat kontrolünün sağlanması ve uygulanmasının gerçekleştirilmesi,
4. Askerî Hükümete bağlı personelin ücra bölgelerde yeterli sayıda olmaması,
5. Kuzey Kore'nin durumu,
6. Askerî Hükümet için çalışan tercümanlar hakkındaki güvensizlik,
7. Tarım alanlarının dağıtımı

Sonuç

Kore'nin siyasi ve idari yapılanmasının yanında, sosyal alandaki eksikliklerinin giderilmesi, Japon hakimiyetinin devam ettiği yıllardaki Kore'ye yerleştirilen sistemin tekrar gözden geçirilmesiyle mümkün olmuştur. Zira Japonların resmî olarak yarımadadan ayrılmalarının hemen sonrasında, ABD tarafından Kore'de oluşturulmaya çalışılan sistem, Japonların yerleştirdiği sistemin üzerine inşa edilmiş, sil baştan yeni bir yapı kurgulanmamıştır. Devlet memurlarının hiyerarşik yapılanma sistemine göre, Askerî Hükümet tarafından da ilk aylarda atamaların yapıldığı, eğitim kadrosunun oluşturulduğu ve sosyal konularla ilgili planlamaların yapıldığına Amerikan resmî kaynakları yer vermiştir. Bu konularla ilgili halkı bilgilendirme faaliyetleri de yapılmıştır. Ayrıca, ABD'li yetkililerce yeni kurulacak devletin demokrasi temelli olarak oluşturulması için kamuoyunun demokrasi konusunda da yönlendirilmesiyle ilgili faaliyetler 1945 yılının Eylül ayından itibaren başlatılmıştır.

Kaynakça

Gökmen, M.Ertan, 2008, Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma: Kore Savaşı, Kent Yayınları, Ankara.

Mott, George Fox, 1970, Summation of Non-Military Activities in Japan and Korea, No:1, September-October 1945, Stanford University Hoover Institute Archives, Box No:4, Accession No: 77103-11.05,

Röhl, Wilhelm, 2005, History of Law in Japan Since 1868, Brill Academic Publishers Press, Netherlands

Suh, Chung-Seok, 1967, Hankuk Hyeondesa (Kore Yakın Dönem Tarihi), Ungchin Chishig House Yayınları, Seoul.